

Pakistan'da namus cinayetleri

Tarık Ali

Yatakta aldatmanın bedeli her seferinde silahla vurulmak olsaydı, çoğumuz çoktan ölmüş olurduk. Gabriel García Márquez'in Gerald Martin tarafından kaleme alınan yeni biyografinde, Marquez'in *Kırmızı Pazartesi* adlı romanının, yazarın arkadaşı olan Cayetano Gentile'nin 1951'de Sucre'de öldürülmesini temel aldığı belirtilir. Gentile, Margarita Chica Salas'ı baştan çıkarmış, bekâretini bozmuş ve daha sonra onu terk etmiştir. Margarita'nın düğün gününde, kocasına Margarita'nın bakire olmadığı söylenmiştir. Bunun üstüne gelin, ailesinin evine geri yollanmış ve Margarita'nın erkek kardeşleri de Gentile'yi bulup vücudunu parçalara ayırmışlardır. Márquez Katolik Kilise'sinin toplumsal-ahlaki diktatörlüğünü eleştirmektedir.

Ama kuşkusuz cinsel davranış kurallarını ihlal ettikleri için öldürülenler, genellikle kadınlardır. Son dönemlerde buna ilişkin İngiltere'de birkaç örnek yaşandı. 20 yaşında Kürt kökenli bir genç kadın olan Banaz Mahmud, görücü usulü bir evliliği noktaladığı ve yeni erkek arkadaşı da babası tarafından onaylanmadığı için, babasının emriyle Surrey'de öldürüldü. Irak'ta son sıralarda bu tip pek çok cinayet yaşandı. Bir erkek arkadaşlarıyla konuşan üç kadına, geçtiğimiz ay Basra'da asit fırlatıldı. Oysa Irak, bir zamanlar tüm Arap ülkeleri arasında, kadınların toplumun tüm alanlarına katılım oranının en yüksek olduğu ülkeydi.

Bir de Pakistan var tabii. 2005'te Pervez Müşerref yönetiminin namus cinayetlerini, cezası ölüm olan ağır cezalı bir suç olarak belirleyen bir yasayı geçirmesine rağmen, resmi istatistikler 2006'da 1.261 namus cinayetinin işlendiğini, bir sonraki yıl da gene bu sayının en az yarısı kadar benzer cinayetin gerçekleştirildiğini kabul etmektedir. Pek çok cinayetin resmi beyansız olarak kaldığı düşünülürse, gerçek namus cinayeti rakamları muhtemelen çok daha yüksektir. Kadınların eşit haklara sahip olması için mücadele eden Şirkat Gah

grubundan Tahira Şahid Khan, 1999'da şöyle diyordu: "Kadınlar sosyal sını arından, etnik veya dini gruplarından bağımsız olarak, kendi aileleri içinde erkeklerin mülkiyetinde görülüyorlar ve dolayısıyla mülkün sahibinin de, malın kaderi konusunda karar verme hakkı oluyor". Pakistan İnsan Hakları Komisyonu'na göre kadına yönelik aile içi şiddet de "normal" olarak görülüyor. Kırsal Pencap bölgesinde yapılan bir anket, kadınların yüzde 82'sinin, kocalarının küçük mevzulara dair memnuniyetsizliklerinin kendilerine yönelik şiddetle sonuçlanmasından korktuklarını göstermiştir; en gelişmiş kentsel bölgelerde ise, kadınların yüzde 52'si, kocalarından dayak yediklerini kabul ediyorlar.

Şu örneği düşünelim: Bir erkek rüyasında karısının kendisini aldattığını görür; uyanır ve karısının yanı başında yattığını fark eder; ama adam öfke içindedir ve karısını öldürür. Bu örnek, Pakistan'da gerçekten yaşanmıştır ve katil ceza almadan kurtulmuştur. Rüyalar bir namus cinayeti için makul mazeret olarak kabul edilecek olursa, hangi kadın kendini güvende hissedebilir? Gerek polis gerekse yargı sistemi, aile içi cinayeti özel bir konu olarak değerlendirmektedir ve bu cinayetlerin çoğu, resmen beyan edilseler bile mahkemeye taşınmamaktadır. Toplumun, kurumlarını koruması gerektiği söylenir. Dolayısıyla biz de İnsan Hakları Komisyonu'nun topladığı bilgiye ve her ikisi de sayısız ölüm tehdidi almış olan Hina Jilani ve Asma Jehangir kardeşler gibi cesur avukatlara güvenmeliyiz.

1999'da Hina Jilani Peşaver'de, iki çocuk annesi olan ve eşinden boşanmak isteyen Samia Sarwar ile bürosunda görüşürken, Sarwar'ın annesi, peşinde iki silahlı adamla beraber büroyu basıp kızını vurarak öldürür. Samia Sarwar 1989'da birinci dereceden bir kuzeniyle evlenmiş, altı yıl boyunca kocasının dayaklarına ve eziyetlerine maruz kalmıştı. Ama sonunda kocası Samia'yı ikinci çocuğuna hamileyken merdivenlerden aşağı fırlattığında, Samia ailesinin evine geri dönmüştü. Boşanmak istediğini ailesine söylediği an, ailesi onu ölümle tehdit etmişti. Oysa annesi ve babası eğitilmiş ve zengin insanlardı.

Bu yıl yaygın olarak konuşulan bir cinayet, Sindh'in Khairpur bölgesinden bir hayvan tüccarınının 17 yaşındaki kızı Tasleem Solangi'nin öldürülmesi oldu. Tasleem, üniversiteye gitmek ve dayısı gibi bir doktor olmak istiyordu, ama bunun yerine uzun süredir devam eden aile içi bir arazi ihtilafını çözmek için kuzeniyle

evlenmeyi kabul eder. Annesi Zakara Bibi onu caydırmak ister, ama Tasleem karardır. Kayınbabası Zamir Solangi, Tasleem'i almaya geldiğinde, Kuran'a el basarak ona hiçbir zarar gelmeyeceğine yemin eder. Evlendikten bir ay sonra Zakara, kızından bir mesaj alır: "Anne lütfen beni affet. Yanılmışım, sen haklıymışsın. Beni öldüreceklerinden korkuyorum" demektir Tasleem. 7 Mart günü, öyle de olur. Tasleem sekiz aylık hamiledir. Kuran'a el basmış olan Zamir, onu sadakatsizlikle suçlar ve bebeğin kendi oğlundan olmadığını iddia eder. Doğum sancıları başlar ve bir süre sonra bebek doğar, ama hemen ardından köpeklere atılır. Tasleem yalvararak merhamet diler, ama köpekler onun üzerine de saldırtılmıştır, ve sonunda dehşet içindeki Tasleem vurularak öldürülür. Bu olayda en azından soruşturma açılır; Tasleem'i öldürmekle suçlanan kocası bugünlerde duruşmayı bekliyor.

Bu yıl gene çok tartışılan bir diğer örnek de, Belucistan'daki Beluci bölgesinin başkenti olan Quetta'nın 370 km doğusundaki Baba Kot köyünde, beş kadının canlı canlı gömülerek katledilmesi oldu. Kadınların üçü gençti ve tek suçları kendilerinin seçtikleri erkeklerle evlenmek istemeleriydi, diğer iki kadın da onlara yardım ediyordu. Bölge polis müdürüne göre, kızlardan ikisinin erkek kardeşleri kadınları vurduklarını ve henüz ölmemiş olmalarına rağmen gömdüklerini kabul etmişlerdi. Şimdi duruşma günü bekleniyor. Bu arada, birbirleriyle akraba olan üç damat adayı da tutuklanmış durumda.

Gelenekçiler, her zaman aşkı, aileler için utanç verici bir şey olarak göstermişlerdir: kimin kimle evleneceğine pederşahi büyükler karar vermelidir; onların kararları da genellikle, araziyle ilgili nedenlere dayanır. 18. yüzyıl Urdu şairi Mir Hassan, birçok yapıtında aşık olan birinin, bu aşkın ateşiyle yakılacağını ve yok olacağını anlatır. Pencap'taki Wah'ta Ekim sonlarında olan da buydu. Günümüzde Wah, yarım milyon nüfuslu, Pakistan'ın en büyük cephanelik fabrikalarının bulunduğu bir kent; ama bir zamanlar, sanki su üstünde yüzermişçesine duran muhteşem bir köydü. Köyü çevreleyen akarsu ve göller öylesine güzeldir ki, Keşmir'deki evine dönüş yolu üstünde burada duran Moğol imparatoru Cihangir, manzara karşısında hayran kalmış ve içini çekerek 'Wah!' ya da 'Wow!' diye inlemiş; köyün adının da buradan geldiği rivayet edilir. Bundan önceki adı, benim atalarımın ve 800 yıl önce, Khatir kabilesinin reisi olan Serdar Celal Han'dan ötürü Celalsar'mış. Celal'in hale eri, İmparator'u memnun

etmek istemiş ve köyün adını değiştirmeye karar vermişler. Bu kararın acımasız bir mücadele yaşanmadan alındığını düşünemesem de (bir kesimin sonradan görme Moęollara karşı derin bir düşmanlık taşıdığı rivayet edilir) iktidarın suyuna gidenler galip gelmiş.

Cihangir Wah'ta her tarafı akan sularla çevrili şahane, kubbeli bir kervansaray inşa eder. 1639'da oğlu Şah Cihan, bölgeyi güzel havuzlu bahçeler ve pavyonlarla donatır. Yarım yüzyıl kadar önce oralarda kuzenlerimle saklambaç oynardım. O zamanlar pavyonlar artık birer harabeydi, ay ışığı olan gecelerde daha büyüğü bir görünüm kazanırlardı. Kuzenlerimden biri, kış gecelerinde sislerin arasında Moğolların hayaletlerinin belirdeğine yemin billah etmiş, ama ona kimse inanmamıştı. Harabelerin bekçisi oldukça zeki sert biriydi, ama teyzelerimle ve dayılarımla konuşurken, zekâsını abartılmış şekilde alçakgönüllü bir dille maskeliyordu. Buna asla kanmazdık ve bize zorluk çıkarırsa, onu, foyasını meydana vurmakla tehdit ederdik.

Orada artık başka hayaletler pusuda bekliyor. En genç dayım Serdar Hayrat Han, eski köyden iki kilometre ötede, kendisine bir ev inşa etmiş ve hepimizin paylaştığı çürümekteki malikânedan taşınmıştı. Keşmirli büyük büyük annem Ayşe de, onunla birlikte taşındı. Tamamen kör olmadan önce Ayşe dünyanın en iyi aşçısıydı; ona yaptığım ziyaretler her zaman buna değerdı. İngiltere'ye gitmek üzere Pakistan'dan ayrılmadan önce ona bir veda ziyaretinde bulunmuştum; bana şöyle demişti: "Bir bıyık hissediyorum. Bu gerçekten sen misin?". "Hayır" dedim sesimi derinleştirmeye çalışarak, "Ben buranın yabancısıyım, ama sizin bakarkhanilerinizin cennetten çıkma bir tada sahip olduğunu işittim". Bakarkhaniler kruvasanın daha kolay ufalanan bir Keşmir versiyonudur. Hayrat'ın evine çok uzun zamandır gidemedim, ama evin köhne bir durumda olduğunu ve bakarkhaniler gibi ufalandığını işittim.

Ekim'in son haftasında, dayımın torunu Zeynep (yaşı 18 ya var ya yoktu) erkek kardeşleri İnam ve Hamza Ahmed tarafından vurularak öldürüldü. Zeynep'in belli ki bir sevgilisi varmış ve defalarca uyarmalarına rağmen onu görmeyi kesmemiş. Büyükbabası Hayrat'ın evinde sevgilisiyle telefonla konuşurken ağabeyleri vücuduna yedi kurşun sıkmışlar. Hayrat'ın en son on yaşındayken gördüğüm en

büyük kızı ve Zeynep'in annesi olan Roohi'nin de, bu cinayetin bir parçası olup olmadığını bilemiyorum. Roohi suç ortağı olsun ya da olmasın, otopsi yapılmasını talep etmesini geçtim, dayımın en azından mahalli polis karakolunda bir İlk Araştırma Raporu bile sunulmaksızın genç kızın cesedinin öldürüldüğü gün gömülmesine izin vermesi beni yeterince şok etti. Zeynep en azından bunu hak ediyordu. Hayrat'ın yaşlı ve zayıf olduğunu işittim; öfkelenmiş ve polisi aramak istemiş, ama tanık olduklarının sonuçlarını kabul etmekten topluca kaçınan kızı ve kendi ailesince bundan caydırılmış. Belki de adaletli ve merhametli Allah'a olan inancı, iddia ettiği kadar güçlü değildi. Sebep ne olursa olsun bu kabul edilemez bir şey. Yasanın gerektirdiği gibi, ceset mezardan çıkarılmalı, katiller yakalanmalı ve mahkemeye çıkarılmalı.